

ວິຊາ:ອະພິທັມ

❖ ການສັງຄາຍານາ ແລະຄວາມເປັນມາຂອງພຣະໂຕຣປິດົກ

❖ ການສັງຄາຍານາ ແມ່ນຫມາຍເຖິງການຮ້ອຍກອງພຣະທັມມະວິນັຍ ຈັດໃຫ້ເປັນຫມວດ, ເປັນເປັນຕົ້ນ ແລະການສັງຄາຍານາໃນຊຸມພູທະວີບມີຢູ່ 5 ຄັ້ງ

ປະຖົມສັງຄາຍານາ ຄັ້ງທີ 1

ປະຖົມສັງຄາຍານາ ຄັ້ງທີ 1 ເມື່ອພຸດທະສົກລ່ວງໄປໄດ້ 3 ເດືອນ ຜູ້ເປັນຫົວຫນ້າຄື ພຣະມະຫາກັສສະປະ,ພຣະອຸບາລີ, ແລະ ພຣະອານົນ ປະຊຸມສົງ 500 (ນັບທັງ3ອົງນີ້ດ້ວຍ) ປາຣີບຖ້ອຍຄຳຂອງສຸ ພັດທະພິກຂຸ ຜູ້ບວດເມື່ອແກ່ກ່າວຈາບຈ້ວງ(ລະເມີດ)ພຣະທັມວິນັຍ ໃນເມື່ອພຣະຜູ້ມີພາຄເຈົ້າປະຣິນິພ ພານໄດ້ 7 ວັນເທົ່ານັ້ນ ສັງຄາຍານາ ທີ່ຖ້ຳສັຕຕະບັນນະຄູຫາ ຂ້າງພູເຂົາເວພາຣະບັນພິດ ແຂວງ ເມືອງຣາຊະຄຶ ພະເຈົ້າອະຊາດສັຕຕູເປັນສາສະນູຜູ້ອຸປະຖາ ສັງຄາຍານາຢູ່ 7 ເດືອນ ຈຶ່ງສຳເລັດ.

ທຸຕິຍະສັງຄາຍານາ ຄັ້ງທີ 2

ເນື້ອຄວາມໂດຍຫຍໍ້ ທຸຕິຍະສັງຄາຍານາ ເມື່ອພຸດທະສົກ 100 ປີ ພຣະຍະສະກາກັນດະຕະບຸຕ, ພຣະເຣວະຕະເຖຣະ, ພຣະສັພພະກາມີ,ພ້ອມດ້ວຍສົງ 700 ອົງ ຜູ້ກະທຳປາຣີບເຖິງພວກພິກຂຸວັດຊີ ບຸດຜູ້ຖືຜິດພຣະວິນັຍ 10 ປະການ ທີ່ເປັນເຫດທີ່ວາຣຸກາຣາມ ເມືອງໄພສາລີ ສັງຄາຍານາຢູ່ 7 ເດືອນ ຈຶ່ງສຳເລັດ ພະເຈົ້າກາລາໂສກກະຣາຊ ເປັນສາສະນູປະຖຳ

ຕະຕິຍະສັງຄາຍານາ ຄັ້ງທີ 3

ຄວາມສັງເຂບ ຕະຕິສັງຄານາຍານາ ທຳເມື່ອພຣະພຸດທະສົກລ່ວງໄປໄດ້ 217 ປີ ມີພຣະໂມກຄັນລີ ບຸດເປັນຫົວຫນ້າ ພ້ອມດ້ວຍກາຣົກສົງ 1000 ອົງ ປາຣີບພວກເດຍຣະຖືປອມມາບວຊໃນຄະນະສົງ ທຳທີ່ອະໂສກກາຣາມ ເມືອງປາຕະລີບຸດສັງຄາຍາຢູ່ 9 ເດືອນ ຈຶ່ງສຳເລັດ ໄດ້ພະເຈົ້າອະໂສກມະຫາ ຣາຊ ເປັນສາສະນູປະຖຳ.

ຈະຕຸຕຖະສັງຄານາຍາ ຄັ້ງທີ 4

ສັງຄາຍານຄັ້ງທີ 4 ໂດຍຫຍໍ້ ທຳເມື່ອພຸດທະສົກ 236 ປີ ປະຊຸມກາຣົກລົງ 6 ຫມື່ນ 7 ພັນອົງ ປາຣີບເພື່ອຈະໃຫ້ພຣະພຸດທະສາດສະຫນາ ຕັ້ງຫນັ້ນແກ່ຊາວເກາະ ສັງຄາຍານາທີ່ຖູປາຣາມອະນຸຣາ ທະບູລີ ໄດ້ພະເຈົ້າເທວາທຳປີຍະຕິສສະເປັນສາສະນູປະຖຳ ສັງຄາຍານາຢູ່ 10 ເດືອນຈຶ່ງສຳເລັດ.

ບັນຈະມະສັງຄາຍານາຄັງທີ 5

ຄວາມໂດຍຫຍໍ້ ສັງຄາຍານາຄັງນີ້ ທຳເນື້ອພຸທທະສິກລ່ວງໄປໄດ້ 432 ປີ ຜູ້ເປັນຫົວຫນ້າ ຄື ພຣະ ພຸທທະທັດຕະເຖຣະ ພຣະຕິສສະ ພ້ອມດ້ວຍກາຣົກສົງ 1000 ອົງ ປາຣົບເຫດ ທີ່ສົງ ແຕກອອກເປັນ 2 ຝ່າຍ ຄືພວກອະໄພຄຣິລິວິຫານ ແລະ ພວກມະຫາວິຫານ ສັງຄາຍານາ ທີ່ມະຫາວິຫານໃນລັງກາ ທະວີບ ພະເຈົ້າ ວັຕຕະຄາມະນີອະໄພ ເປັນສາສະນູປະຖຳ ສັງຄາຍານາ ຢູ່ 1 ປີ ຈຶ່ງສຳເລັດ.

ພຣະໂຕຣປິດົກ

- ❖ ພຣະໂຕຣປິດົກແມ່ນຄຳທີ່ບັນຈຸຄຳສັ່ງສອນຂອງອົງສົມເດັດພຣະສັມມາສັມພຸທທະເຈົ້າຢ່າງລະອຽດ ເຊິ່ງແບ່ງອອກເປັນ 3 ຄຳພີ ໃຫຍ່ໆຄື:ພຣະສູຕຕັນຕະປິດົກ,ພຣະວິນັຍປິດົກ, ແລະພຣະອະພິທັມປິດົກ.
- ພຣະສູຕຕັນຕະປິດົກ. ເວົ້າເລື່ອງພຣະສູຕເຊິ່ງເປັນພຣະທັມມະເທດສະນາ ຂອງພຣະພຸທທະ ເຈົ້າ ເຊິ່ງໃນໄວ້ໃນສະຖານທີ່ຕ່າງໆບ່ອນພຣະພຸທທະເຈົ້າໄປເທດສະນາ **ລວມຄຳສອນ 21,000 ພະທັມມະຂັນ**
- ພຣະວິນັຍປິດົກ. ແມ່ນເວົ້າເລື່ອງພຣະວິນັຍຫຼືສິກຂາບົດຕ່າງໆທັງຂອງພຣະພິກຂຸ ແລະຂອງພຣະພິກຂຸນີ ທັງທີ່ມາໃນພຣະປາຕິໂມກ ແລະ ນອກພຣະປາຕິໂມກ ເປັນຕົ້ນ **ລວມຄຳສອນ 21,000 ພະທັມມະຂັນ**
- ພຣະອະພິທັມປິດົກ. ເວົ້າເລື່ອງອະພິທັມ ແລະ ປະຣະມັຕຖະທັມ ເຊິ່ງເປັນທັມຂັ້ນສູງ ຫຼື ອະທິບາຍ ຫຼັກວິຊາການລ້ວນໆ ເຊິ່ງມີຫົວຂໍ້ໃຫຍ່ໆຢູ່ 4 ຢ່າງ ຄື ຈິຕ ເຈຕະສິກ ຮູບ ແລະ ນິພພານ ພຣະອະພິທັມແບ່ງອອກເປັນ 7 ຄຳພີ ຄື ສັງຄິນີ, ວິພັງ, ທາຕຸກະຖາ, ບຸຄຄະລະ ບັນຍັຕ, ກະຖາວັຕຖຸ, ຍະມະກະ ແລະ ປັຕຖານ. ເປັນຕົ້ນ **ລວມຄຳສອນ 42,000 ພະທັມມະຂັນ**
- ຕໍ່ຈາກນັ້ນມາ ຈຶ່ງບັງເກີດມີພຣະໂຕຣປິດົກເກີດຂຶ້ນຢ່າງສົມບູນມີ 3 ປິດົກ ດັ່ງໄດ້ກ່າວມາໃນເບື້ອງຕົ້ນ ແລະ ລວມຄຳສອນຂອງພຣະພຸທທະເຈົ້າມີທັງ 3 ປິດົກ ທັງໝົດມີຄຳສອນ ຢູ່84,000 ພະທັມມະຂັນ ນັ້ນເອງ.

ປະຫວັດຫຍໍ້ຄວາມເປັນມາຂອງພຣະອະພິທັມມັຕຖະສັງຄະທະ

ພຣະອະພິທັມ ເປັນທັມທີ່ພຣະພຸດທະເຈົ້າ ໄດ້ສະແດງໂຜດເທວະດາ ໂດຍມີຊັ້ນດູສິດ ເທພພະບຸຕພຸທທະມານດາເປັນປະທານ ອັນເປັນພຸດທະຈະຣິຍາ ສະແດງຄວາມກະຕັນຍູກະຕະເວທີຕາທັມ ສ່ວນໃນ ໂລກມະນຸດພຣະອົງຊົງສະແດງ ໂດຍຫຍໍ້ແກ່ພຣະສາຣີບຸຕ ຜູ້ເປັນອັດຕະຣະສາວົກບົກເບື້ອງຂວາ ເປັນຄັ້ງທຳອິດທີ່ແຄ່ມຝັ່ງແມ່ນ້ຳອະໂນດາດ ແລະ ພຣະສາຣີບຸຕກໍ່ໄດ້ນຳເອົາພຣະອະພິທັມມັນມາສະແດງແກ່ຜູ້ເປັນລູກສິດ ໂດຍບໍ່ຫຍໍ້ ແລະ ບໍ່ພິສະດານເກີນໄປ ສົ່ງຜົນໃຫ້ອະພິທັມນັ້ນໄດ້ຮັບການເຜີຍແຜ່ ສືບຢູ່ກັນມາຈົນຮອດປັດຈຸບັນນີ້.

ພຣະອະພິທັມທີ່ພິສະດານທີ່ສຸດ ຄື ພຣະພິທັມທີ່ພຣະພຸດທະອົງຊົງສະແດງໂຜດເທວະດາ ໂດຍມີຊັ້ນດູສິດ ເທພພະບຸຕພຸທທະມານດາເປັນປະທານ ໃນເທວະໂລກຕາວະຕິງສາໃນ ພັນສາ ທີ່ 7 ແຫ່ງ ການຕັດສະຮູ້ ໄດ້ສະແດງເປັນເວລາດົນເຖິງ 3 ເດືອນ (ຕາມເວລາໂລກມະນຸດ) ຕິດຕໍ່ກັນເປັນເວລາ ທັງກາງເວັນ ແລະ ກາງຄືນ ດັ່ງທີ່ ຄົ້ນພົບອັຕຖະສາລິນີ ກ່າວໄວ້ວ່າ ພຣະພິທັມທີ່ພຣະພຸດທະເຈົ້າ ສະແດງຕິດຕໍ່ກັນ 3 ເດືອນນັ້ນ, ບໍ່ຮູ້ຈັກຈົບສິ້ນ ບໍ່ອາດຄຳນວນໄດ້, ໂດຍບໍ່ຕ້ອງປຸງນອະຣິຍະບົດ ສ່ວນ ມະນຸດນັ້ນບໍ່ສາມາດຟັງອະພິທັມທີ່ພິສະດານໂດຍບໍ່ປຸງນອະຣິຍະບົດໄດ້ ຄືມີແຕ່ອະຣິຍະບໄດດຽວ ຄື ຈະນັ່ງຟັງຕິດຕໍ່ກັນທັງກາງເວັນ ແລະ ກາງຄືນເປັນເວລາດົນເຖິງ 3 ເດືອນບໍ່ໄດ້ເດັດຂາດ ທີ່ເທວະດາ

ນັ່ງຟັງຕິດຕໍ່ກັນໄດ້ນັ້ນ ກໍ່ເພາະວ່າ ໃນບາລີທັມມະທະທະນະວິພັງ ແຫ່ງຄົມພິວິພັງ ອະພິມທັມປິດົກ (ພຣະໂຕຣປິດົກເຫຼ້ມທີ 15) ໄດ້ກ່າວເຖິງອາຍຸຂອງເທວະດາຊັ້ນຕາວະຕິງສາໄວ້ວ່າ 100 ປີຂອງ ມະນຸດ ນັບເປັນວັນຫນຶ່ງ ຄືນຫນຶ່ງ ຂອງເທວະດາຊັ້ນຕາວະຕິງ ເທວະດາຊັ້ນຕາວະຕິງສານັ້ນມີອາຍຸ 1000 ປີ ທິພນັບຢ່າງມະນຸດມີປະມານ 36 ລ້ານປີ ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ຣະຍະເວລາ 3 ເດືອນໃນໂລກ ມະນຸດນັ້ນບໍ່ດົນເລີຍ ເມື່ອປຸງບາງບາງກັບເວລາໃນສະຫວັນຊັ້ນຕາວະຕິງສາ.

➤ ຄົ້ນພົບອະພິທັມມັຕຖະສັງຄະທະ ເປັນຄົ້ນພົບທີ່ຮີບໂຮມ ເນື້ອຄວາມສຳຄັນຂອງພຣະໂຕຣປິດົກໂດຍສະເພາະແມ່ນອະພິທັມປິດົກມາໄວ້ໂດຍຫຍໍ້ເຊິ່ງ

ແບ່ງອອກເປັນ 9 ປະຣິເສສ ຄື

1. ປະຣິເສສ ທີ 1 ຄື ຈິຕຕະສັງຄະທະ
2. ປະຣິເສສ ທີ 2 ຄື ເຈຕະສິກສັງຄະທະ
3. ປະຣິເສສ ທີ 3 ຄື ປະກິນນະກະ ສັງຄະທະ
4. ປະຣິເສສ ທີ 4 ຄື ວິຖີສັງຄະທະ
5. ປະຣິເສສ ທີ 5 ຄື ວິຖີມຸຕຕະສັງຄະທະ
6. ປະຣິເສສ ທີ 6 ຄື ຮູບສັງຄະທະ
7. ປະຣິເສສ ທີ 7 ຄື ສະມຸຈຈະຍະສັງຄະທະ
8. ປະຣິເສສ ທີ 8 ຄື ປັຈຈະຍະສັງຄະທະ
9. ປະຣິເສສ ທີ 9 ຄື ກັມມັຕຖານສັງຄະທະ

➤ ຈຸດປະສົງຂອງການສຶກສາ ພຣະອະພິທັມມັຕຖະສັງຄະທະ

1. ເພື່ອໃຫ້ຮູ້ເຖິງພຸດທະຈະນິຍາທີ່ພຣະພຸດທະເຈົ້າໄດ້ສ້າງສົມມາ ແລະ ສຳນຶກໃນບຸນຄຸນອັນຫາ ປຸງບາງບໍ່ໄດ້ເລີຍ ເຖິງການສ້າງປາຣະມີສະແຫວງຫາໂມກຂະທັມ ເພື່ອນຳມາສະແດງແກ່ພຸດທະບໍລິ ສັຕທັງຫຼາຍໃຫ້ຮູ້ຕາມ.
2. ເພື່ອຮັກສາຫຼັກຄຳສອນ ຂອງອົງພຣະສັມມາສັມພຸດທະເຈົ້າໄວ້ໃຫ້ອະນຸຊົນຄົນລຸ່ນຫຼັງໄດ້ສຶກສາ ແລະ ເປັນຊ່ວຍກັນສືບອາຍຸພຣະພຸດທະສາດສະຫນາໃຫ້ໝັ້ນຄົງຕະຫຼອດໄປ.
3. ເພື່ອກຳຈັດຄວາມມືດບອດ ແລະ ໄດ້ຮູ້ຈັກເອົາພຣະທັມມາໄຊ້ ໃນການດຳລົງຊີວິດ ຢ່າງຖືກຕ້ອງ ແລະ ພົ້ນຈາກໄພອັນຕະລາຍທັງປວງ ແລະ ເພື່ອໃຫ້ເກີດອະນິຍະປັນຍາ ອັນແທ້ຈິງທີ່ພົ້ນຈາກທຸກທັງ ປວງ ແລະ ເຂົ້າສູ່ຄວາມເປັນອະມະຕະສຸກ.
4. ເພື່ອການສຶກສາຮຽນຮູ້ ຄວາມເປັນສັຈຈະທັມທີ່ໄຈ້ແຍກສະພາວະທັມ ຂອງຄວາມຈິງທຸກລະດັບ ແລະ ເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈທີ່ກຳລັງເກີດຂຶ້ນໃນຊີວິດປະຈຳວັນຂອງຕົວເຮົາ ໃນຄວາມເຫັນຜິດ ຄວາມຍຶດຫມັ້ນຖືຫມັ້ນໃນສິ່ງຕ່າງໆ ແລະ ສິ່ງທີ່ເຮົາບຸຣູ້ສະສົມໄວ້ມາດົນນານໃນສັງສະຣະວັຕນີ້.
5. ເພື່ອໃຫ້ຮູ້ເຖິງຄວາມບໍ່ມີຕົວຕົນ ຄືບໍ່ມີສັດ ບໍ່ມີບຸຄຄົນ ເປັນຕົ້ນ ມີແຕ່ສະພາວະປະຣະມັຕຖະທະທັມ ຄືຈິຕ ເຈຕະສິກ ຮູບ ນິພພານ ສິ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນໂດຍອາໄສມີເຫຕປັຈໄຈມາປຸງແຕ່ງແລ້ວກໍດັບໄປ.

ປະຣິເສສ ທີ 1

ຈິຕຕະສັງຄະທະ

ສັມມາ ສັມພຸດທະມະຕຸລັງ ສະສັທທັມມະຄະນຸຕຕະມັງ

ອະພິວາທິຍະ ພາສີສສັງ ອະພິທັມມັຕຖະສັງຄະທັງ

ຂ້າພະເຈົ້າ (ພຣະນຸຣຸທທະເຖຣະ) ຂໍນອບນ້ອມຖວາຍອະພິວັນທະນາການ ແດ່ພຣະພຸດທະເຈົ້າ ຜູ້ຕັດສະຮູ້ ເຍີຍຍະທັມທັງຫຼາຍເອງ ບໍ່ມີຜູ້ປຸງເທົ່າ ພ້ອມດ້ວຍພຣະສັຕທັມ ແລະ ຄະນະພຣະອະນິ ຍະສາວົກທັງຫຼາຍ ເປັນຜູ້ອຸດົມແລ້ວ ຈັກແຕ່ງຄັ້ມພິ ທີ່ມີນາມວ່າ ອະພິທັມມັຕຖະສັງຄະທະຕໍ່ໄປ. ອະພິທັມມັຕຖະສັງຄະທະ ຫມາຍຄວາມວ່າ ການຮີບໂຮມເນື້ອຄວາມຂອງ ອະພິທັມຄື: ຈິຕ ເຈຕະສິກ ຮູບ ນິພພານ ເປັນຕົ້ນ.

ປະຣະມັດຖະທັມ 4

ຕັດຖະ ວຸຕຕາພິທັມມັຕຖາ ຈະຕຸທາ ປະຣະມັດຖະໂຕ

ຈິຕຕັງ ເຈຕະສິກັງ ຮູປັງ ນິພພານະມິຕິ ສັພພະຖາ.

ໃນອະພິທັມມັດຖະສັງຄະທະນັ້ນ, ເມື່ອວ່າໂດຍປະຣະມັດຖະທັມແລ້ວ ບຊ່ວປະການໃດໆ ຍ່ອມມິ ເນື້ອຄວາມຂອງອະພິທັມຢູ່ 4 ປະການ ຄື: ຈິຕ ເຈຕະສິກ ຮູບ ນິພພານ

ປະຣະມັດຖະທັມມີ 4 ຢ່າງຄື

1. **ຈິຕ** ທັມມະຊາດທີ່ຮູ້ອາຣົມ (ອາຣັມມະນະວິຊານະນະລັກຂະນັງ) ຫມາຍຄວາມວ່າ ໄດ້ຮັບອາຣົມຢູ່ເລື້ອຍໆ ຈຶ່ງເອີ້ນວ່າຮູ້ອາຣົມ
2. **ເຈຕະສິກ** ທັມມະຊາດທີ່ອາໄສຈິຕເກີດ (ຈິຕຕະນິສິຕະລັກຂະນັງ) ເຈຕະສິກນີ້ເມື່ອເກີດຂຶ້ນ ກໍຕ້ອງ ເກີດໃນຈິຕເລື້ອຍໆ ເມື່ອຈິຕເກີດ ເຈຕະສິກກໍເກີດ ເມື່ອຈິຕດັບເຈຕະສິກກໍດັບພ້ອມໆກັນ.
3. **ຮູບ** ທັມມະຊາດທີ່ເຊື່ອມໄປເພາະວິໂຣທິປັຈຈັຍ (ຮູປປະນະລັກຂະນັງ) ຫມາຍຄວາມວ່າ ຮູບນີ້ເມື່ອ ຖືກວິໂຣທິປັຈຈັຍ ຄືປັຈຈັຍທີ່ບໍ່ຖືກກັນ ເຊິ່ງໄດ້ແກ່ຄວາມເຢັນ ແລະ ຄວາມຮ້ອນ ເປັນຕົ້ນ ແລ້ວ ຍ່ອມປ່ຽນແປງໄປຕາມການເວລາ.
4. **ນິພພານ** ທັມມະຊາດທີ່ສະຫງົບຈາກຮູບນາມ ຂັ້ນ 5 (ສັນຕິລັກຂະນັງ)

ຈິຕຄືຫຍັງ?

ຈິຕ ຄືທັມມະຊາດຊະນິດໜຶ່ງທີ່ຮູ້ອາຣົມ ຈິຕເປັນຜູ້ຮູ້ ສິ່ງທີ່ຖືກຮູ້ ແມ່ນເອີ້ນວ່າອາຣົມ

- ❖ **ຈິຕ** ຄືທັມມະຊາດຊະນິດໜຶ່ງ ທີ່ ຮັບ ຈິ ຄິດ ຮູ້ ເຊິ່ງອາຣົມ.
- ❖ **ຈິຕ** ຕ້ອງຮັບອາຣົມຈຶ່ງຮູ້ ແລະ ຈິຈຳ ແລະ ຄິດຕໍ່ໄປ.
- ❖ **ຈິຕ** ມີຊື່ ເອີ້ນຫຼາຍຄຳດ້ວຍກັນເຊັ່ນ ໃຈ ມະນາຍະຕະນະ ມະໂນວິນຍານ ວິນຍານນະຂັນ ມະໂນມະໂນວິນຍານນະທາຕຸ ມະໂນທະວາຣະວັຊຊະນະ.

ອຳນາດຂອງຈິຕ

1. ມີອຳນາດໃນການກະທຳ ຄື ເຮັດໃຫ້ຢ້ານກົວ ທຳກິຣິຍາມະຣະຍາຕທີ່ຫນ້າຮັກ ຫຼື ຜະລິດສິ່ງຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ລົດ ເຮືອນ ຍົນ ແລະ ອື່ນໆ ທັງຫມົດນີ້ເອີ້ນວ່າ ວິຈິຕໃນການກະທຳ.
2. ມີອຳນາດດ້ວຍຕົນເອງ ຄື ຈິຕນັ້ນມີທັງຈິຕກຸສົລ ຈິຕອະກຸສົລ ຈິຕກະຣິຍາ ຈິຕທີ່ເປັນບຸນ ຈິຕທີ່ເປັນບາບ ຈິຕທີ່ໂງ່ ຈິຕທີ່ມີປັນຍາ ລວມແລ້ວ ເອີ້ນວ່າ ວິຈິຕດ້ວຍຕົນເອງ.

3. ມີອຳນາດໃນການສະສົມກັນ ແລະ ກິເລສ ຄື ຈິຕນັ້ນເອງ ທີ່ເປັນຕົ້ນເຫດໃນການທຳມບາບ ທຳ ກຸສົລ ອຸກຸສົລ ທຳບຸນ ທຳບາບ ທຳຊານອະພິນຍາ ເມື່ອໄດ້ທຳໄປແລ້ວກໍ່ເກັບຄວາມດີຄວາມຊົ່ວນັ້ນໄວ້ ເອີ້ນວ່າ ວິຈິຕໃນການສະສົມກັນ ແລະ ກິເລສ.

4. ມີອຳນາດໃນການຮັກສາວິບາກ ຄື ຜົນຂອງກັມທັງຫຼາຍທີ່ເປັນກຸສົລກັມ ແລະ ອະກຸສົລກັມ ທີ່ຈິຕ ທຳ ໄວ້ນັ້ນບໍ່ສູນຫາຍໄປໃສ ຜົນຂອງກັມນັ້ນບໍ່ເຊື່ອມຄຸນນະພາບ ເຖິງວ່າຈະດົນນານເທົ່າໃດກໍ່ຕາມ ເມື່ອມີ ໂອກາດ ສົ່ງຜົນ ມັນກໍ່ໃຫ້ຜົນໄດ້ຕະຫຼອດເວລາ ເຊິ່ງເອີ້ນວ່າ ວິຈິຕ ໃນການຮັກສາໄວ້ເຊິ່ງ ວິບາກກັມ ແລະ ກິເລສກັມ ທີ່ໄດ້ສະສົມໄວ້.

5. ມີອຳນາດໃນການສະສົມສັນດານຂອງໂຕເອງ ຄື ຖ້າໄດ້ຄິດ ໄດ້ກະທຳຢ່າງໃດຢ່າງໜຶ່ງກໍ່ຕາມ ຖ້າໄດ້ ທຳຢູ່ເລື້ອຍໆ ທຳຢູ່ສະເໝີແລ້ວ ກໍ່ຝັງຕິດເປັນນິໄສສັນດານ ມັກຈະຄິດຢ່າງນັ້ນ ທຳຢ່າງນັ້ນໄປເລື້ອຍໆ ໄປ ເອີ້ນວ່າ ວິຈິຕໃນການສະສົມສັນດານຂອງຕົນເອງ

6. ມີອຳນາດຕໍ່ອາຣົມຕ່າງໆ ຄື ຈິຕຈະຮັບອາຣົມໄດ້ຕ່າງໆ ບໍ່ຈຳກັດ ແລະ ສຳຄັນທີ່ສຸດ ຄື ຄົນພານ ຈະ ຮັບອາຣົມທີ່ບໍ່ດີໄດ້ງ່າຍ ສຳລັບບັນດິດຈະຮັບອາຣົມທີ່ດີໄດ້ງ່າຍ ເອີ້ນວ່າ ວິຈິຕດ້ວຍອາຣົມຕ່າງໆ ເມື່ອກ່າວ ໂດຍສະພາວະແລ້ວ ຈິຕມີສະພາວະໜຶ່ງດຽວ ຄື ຮັບຮູ້ອາຣົມ ແຕ່ວ່າໂດຍອາການທີ່ຮູ້ ຕາມ ປະເພດທີ່ຮູ້ ຄື ຮູ້ໃນເລື່ອງຂອງກາມ ເລື່ອງເປັນບຸນເປັນບາບ ເລື່ອງຂອງຮູບຊານ ອະຮູບຊານ ແລະ ນິພພານ ຖ້າກ່າວ ຕາມອາການທີ່ຮູ້ແລ້ວ ຈຳແນກໄດ້ 4 ປະເພດ ນັບຈຳນວນໂດຍຫຍໍ້ 89 ດວງ ແລະ ໂດຍພິສະດານ 121 ດວງ

ຈິຕ ມີ 4 ປະເພດ ຄື

(1.ກາມາວະຈອນຈິຕ ມີ 54 (2.ຮູປາວະຈອນຈິຕ ມີ 15

(3.ອະຮູປາວະຈອນຈິຕ ມີ 12 (4.ໂລກຸຕຕະຣະຈິຕ ມີ 8 ຫຼື 40 ຮວມເປັນ 89 ຫຼື 121 ດວງ ນັ້ນ ເອງ.

ການສະແດງຈິຕປະຣະມັຕ 89 ຫຼື 121 ດວງ

ໂລພະມູລະຈິຕ 8	}	ລວມເປັນ ອະກຸສົລຈິຕ 12
ໂທສະມູລະຈິຕ 2		
ໂມຫະມູລະຈິຕ 2		
ອະເຫຼກະອະກຸສົລວິບາກຈິຕ 7	}	ລວມເປັນ ອະເຫຼກະຈິຕ 18
ອະເຫຼກະກຸສົລວິບາກຈິຕ 8.		
ອະເຫຼກະກະຣິຍາຈິຕ 3		

ມະຫາກຸສົລຈິຕ 8	}	ລວມເປັນ ກາມາວະຈະຣະໂສ ພະນະຈິຕ 24
ມະຫາວິບາກຈິຕ 8		
ມະຫາກະຣິຍາຈິຕ 8		
ຮູປາວະຈະຣະກຸສົລຈິຕ 5	}	ລວມເປັນ ຮູປາວະຈະຣະມີ 15
ຮູປາວະຈະຣະວິບາກຈິຕ 5		
ຮູປາວະຈະຣະກະຣິຍາຈິຕ 5		
ອະຣູປາວະຈະຣະກຸສົລຈິຕ 4	}	ລວມເປັນ ອະຣູປາວະຈະຣະມີ 12
ອະຣູປາວະຈະຣະວິບາກຈິຕ 4		
ອະຣູປາວະຈະຣະກະຣິຍາຈິຕ 4		
ໂສດາປັຕຕິມັຄຈິຕ 1 ຫຼື 5	}	ລວມເປັນ ຄຄະຈິຕ 4 ຫຼື 20
ສະກະທາຄາມິມັຄຈິຕ 1 ຫຼື 5		
ອະນາຄາມິມັຄຈິຕ 1 ຫຼື 5		
ອະຣະຫັນຕະຜິລຈິຕ 1 ຫຼື 5		
ໂສດາປັຕຕິຜິລຈິຕ 1 ຫຼື 5	}	ລວມເປັນ ຜິລຈິຕ 4 ຫຼື 20
ສະກະທາຄາມິຜິລຈິຕ 1 ຫຼື 5		
ອະນາຄາມິຜິລຈິຕ 1 ຫຼື 5		
ອະຣະຫັນຕະຜິລຈິຕ 1 ຫຼື 5		

ຄວາມຫມາຍຂອງຊື່ຈິຕ

ກາມາວະຈະຣະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ຕິດຢູ່ຫຼົງຢູ່ ຫຼືຈິຕທີ່ທ່ອງທ່ຽວເກີດຢູ່ໃນພູມ ອັນເປັນທີ່ເກີດແຫ່ງວັດຖຸກາມ ແລະ ກິເລສກາມເປັນສ່ວນຫຼາຍ

ອະກຸສົລຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ບໍ່ສະຫຼາດ ບໍ່ດີ ບໍ່ງາມ ເປັນຈິຕທີ່ຊົ່ວ ຈິຕທີ່ມີໂທດ ແລະ ໃຫ້ຜິດກົງກັນຂ້າມກັບກຸສົລຈິຕຫຼືຈິຕທີ່ເປັນຈິຕທີ່ປະກອບກັບອະກຸສົລເຈຕະສິກ.

ໂລພະມູລະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ເກີດຂຶ້ນໂດຍເປັນມີໂລພະ ເຈຕະສິກເປັນມູນ ເປັນປະທານ

ໂທສະມູລະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ເກີດຂຶ້ນໂດຍມີໂທສະເຈຕະສິກ ເປັນມູນ ເປັນປະທານ

ໂມຫະມູລະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ເກີດຂຶ້ນໂດຍມີ ໂມຫະເຈຕະສິກ ເປັນມູນ ເປັນປະທານ

ອະເທຕຸກະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ບໍ່ເປັນບຸນເປັນບາບ ຫຼື ຈິຕທີ່ບໍ່ມີເຫຕ 6 ປະກອບ ໂລພະ ໂທສະ ໂມຫະ ອະໂລພະ ອະໂທສະ ອະໂມຫະ)

ອະກຸສິລວິບາກຈິຕ ຫມາຍຄວາມ ວ່າວິບາກທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກອະກຸສິລກັມ 12 ມີການເຫັນ ການໄດ້ຍິນ ການໄດ້ກິນທີ່ບໍ່ດີ ເປັນຕົ້ນ

ອະເທຕຸກະກຸສິລວິບາກຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ວິບາກທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກມະຫາກຸສິລກັມ 8 ມີການເຫັນ ການໄດ້ຍິນ ການໄດ້ກິນທີ່ດີ ເປັນຕົ້ນ ແຕ່ເປັນອະເທຕຸກະ

ອະເທຕຸສຸກະກະຣິຍາຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ເກີດຂຶ້ນໂດຍລຳພັງ ບໍ່ໄດ້ອາໄສກັມແຕ່ຢ່າງໃດ ແລະ ບໍ່ເປັນບຸນ ແຕ່ເປັນອະເທຕຸກະ

ອະໂສພະນະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ນອກຈາກໂສພະນະຈິຕທີ່ເປັນຈິຕດີງາມ ຫຼື ເປັນຈິຕທີ່ບໍ່ດີບໍ່ໄດ້ເກີດຂຶ້ນພ້ອມກັບໂສພະນະເຈຕະສິກ

ໂສພະນະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ເກີດຂຶ້ນພ້ອມກັນກັບໂສພະນະເຈຕະສິກ ຫຼື ເປັນຈິຕທີ່ດີງາມ ມະຫາກຸສິລຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ບໍ່ມີໂທດ ແລະ ໃຫ້ຜິດເປັນຄວາມສຸກ ແລະ ສາມາດໃຫ້ຜິດ ເກີດຂຶ້ນຫຼາຍກ່ວາຕົນ ແລະ ເປັນເບື້ອງຕົ້ນຂອງຊານ ອະພິນຍາ ມັຄຜິດ ເປັນຕົ້ນ

ມະຫາວິບາກຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ເປັນຜິດຂອງມະຫາກຸສິລ ເພາະເມື່ອວ່າ ໂດຍເວທະນາ ສັມປະໂຍຄະ ສັງຂານແລ້ວ ກໍ່ຄືກັນກັບມະຫາກຸສິລທຸກໆປະການ

ມະຫາກະຣິຍາຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ຊື່ວ່າມະຫາກຸສິລນັ້ນລະ ເກີດຂຶ້ນໃນສັນດານຂອງພຣະອາຣະຫັນ

ຮູປາວະຈະນະ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທັງ 15 ດວງນີ້ ທ່ອງທ່ຽວເກີດຢູ່ໃນພູມອັນເປັນບ່ອນເກີດແຫ່ງກິ ເລສ ສະຮູບ ແລະ ວັຕຖຸອະຮູບເປັນສ່ວນຫຼາຍ

ມະຫັຄຄະຕະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ເຂົ້າຮອບຄວາມເປັນໃຫຍ່ ແລະ ປະເສີດ

ໂລກິຍະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕເຫຼົ່ານີ້ຕ້ອງເກີດຢູ່ໃນໂລກທັງ 3 ຄື ກາມະໂລກ ຮູປໂລກ ອະຮູປໂລກ

ໂລກຸຕຕະຣະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ກຳລັງພົ້ນ ແລະ ຈິຕທີ່ພົ້ນຈາກໂລກທັງ 3

ສະເທຕຸກະຈິຕ ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈິຕທີ່ປະກອບດ້ວຍເຫຕ

ຈຳແນກຈິຕ 121 ເປັນນ້ຳໆ ມີຢູ່ 9 ນ້ຳ ຄື

1. ຊາຕເພທະນັຍ ການແຍກປະເພດຂອງຈິຕໂດຍຊາຕ ມີ 4 ຊາຕ ຄື ອະກຸສິລຊາຕ ກຸສິລຊາຕ ວິ ປາ ກະຊາຕ ກະຣິຍາຊາຕ ເປັນຕົ້ນ
2. ພູມເພທະນັຍ ການແຍກປະເພດຂອງຈິຕໂດຍພູມ ມີ 4 ພູມ ຄື ກາມະພູມ ຣູປະພູມ ອະຣູປະພູມ ໂລກຸຕຕະຣະພູມ
3. ໂສພະນະເພທະນັຍ ການແຍກປະເພດຂອງຈິຕໂດຍ ອະໂສພະນະ ແລະ ໂສພະນະ
4. ໂລກເພທະນັຍ ການແຍກປະເພດຂອງຈິຕໂດຍ ໂລກິຍະ ແລະ ໂລກຸຕຕະຣະ
5. ເຫຕຸເພທະນັຍ ການແຍກປະເພດຂອງຈິຕ
6. ຊານເພທະນັຍ ການແຍກປະເພດຂອງຈິຕ ໂດຍ ຊານ ແລະ ອະຊານ
7. ເວທະນາເພທະນັຍ ການແຍກປະເພດຂອງຈິຕໂດຍ ເວທະນາ 5 ຄື ສຸຂເວທະນາ ທຸກຂະເວທະນ ໂສມະນັສເວທະນາ ໂທມະນັສເວທະນາ ອຸປະກຂາເວທະນາ
8. ສັມປະໂຍຄະເພທະນັຍ ການແຍກປະເພດຂອງຈິຕ ໂດຍ ສັມປະຍຸຕ ແລະ ວິປປະຍຸຕ
9. ສັງຂານເພທະນັຍ ການແຍກປະເພດຂອງຈິຕ ໂດຍ ອະສັງຂາຣິກະ ແລະ ອະສັງຂາຣິກະ

ຈິຕທີ່ເຮັດໃຫ້ມີການຫົວຂວັນໃນບຸຄົລທັງ 3 ພວກ ຄື

1. ປຸຖຸຊົນຫົວຂວັນດ້ວຍຈິຕ 8 ຈະພວກ ຄື
ໂລພະມູລະໂສມະນັສ 4 ມະຫາກຸສິລໂສມະນັສ 4
2. ຜົລເສຂະບຸຄຄົນ 3 ຫົວຂວັນດ້ວຍຈິຕ 6 ຄື
ທິຕຖິຄະຕະວິປປະຍຸຕຕະໂສມະນັສ 2 ມະຫາກຸສິລ ໂສມະນັສ 4
3. ພຣະາຣະຫັນ ຫົວຂວັນດ້ວຍຈິຕ 5 ດວງ ຄື
ຫະປິຕຸບປາທະຈິຕ 1 ມະຫາກິຣິຍາໂມະນັສ 4

ປະຕິເສຈທີ 2

ເຈຕະສິກສັງຄະທະ

- ເຈຕະສິກແມ່ນຫຍັງ?

ເຈຕະສິກ ແມ່ນທັມມະຊາດຊະນິດໜຶ່ງທີ່ປະກອບກັບຈິຕ ແລະ ປຸງແຕ່ງຈິຕໃຫ້ປະພຶດຕາມສະພາວະນັ້ນໆ

- ປັນຈະຂັນ

⇒ ຄຳວ່າ ຂັນ ແປວ່າກອງ ສ່ວນປັນຈະຂັນ ຫຼືເປັນຈະຂັນ ຄື ຂັນ 5 ໄດ້ແກ່ ຮູບຂັນ, ເວທະນາ ຂັນ, ສັນຍາຂັນ, ສັງຂານຂັນ, ວິນຍານຂັນ

1. **ຮູບຂັນ** ຄື ກອງຮູບ ໄດ້ແກ່ ຮູບທັມທັງໝົດ 28 ນັ້ນ ໃນແຕ່ລະຮູບກໍ່ເອີ້ນວ່າ ຮູບຂັນ

2. **ເວທະນາຂັນ** ກອງເວທະນາ ໄດ້ແກ່ ເວທະນາເຈຕະສິກ

3. **ສັນຍາຂັນ** ກອງສັນຍາ ໄດ້ແກ່ ສັນຍາເຈຕະສິກ

4. **ສັງຂານຂັນ** ກອງສັງຂານ ໄດ້ແກ່ ເຈຕະສິກທີ່ເຫຼືອ 50 ດວງ ມີຄວາມໝາຍໃນເຈຕະສິກ 50 ດວງນີ້ ດວງໃດດວງໜຶ່ງ ແມ່ນພຽງດວງດຽວກໍ່ເປັນສັງຂານຂັນ

5. **ວິນຍານຂັນ** ກອງວິນຍານ ໄດ້ແກ່ຈິຕທັງໝົດ ໝາຍຄວາມວ່າໃນຈິຕທັງໝົດ ດວງໃດດວງໜຶ່ງ ແມ່ນພຽງດວງດຽວ ກໍ່ເປັນວິນຍານຂັນ

ສ່ວນພຣະນິພພານເປັນປະຣະມັດຖະທັມເຊັ່ນດຽວກັນກັບຈິຕ ເຈຕະສິກ ຮູບ ແຕ່ເຫດໃດຈຶ່ງບໍ່ໄດ້ເປັນ ຂັນ ເພາະພຣະນິພພານນັ້ນເປັນທັມທີ່ພົ້ນຈາກຂັນທັງ 5 ຈຶ່ງເອີ້ນພຣະນິພພານວ່າ ຂັນວິມຸຕຕິ

- ລັກສະນະ 4 ປະການຂອງເຈຕະສິກ

1. **ເອກຸປປາທະ** ເຈຕະສິກນີ້ເກີດພ້ອມກັບຈິຕເລື້ອຍໆ ໝາຍຄວາມວ່າ ເມື່ອຈິຕເກີດເຈຕະສິກກໍ່ເກີດຂຶ້ນ

ດ້ວຍກັນ ຈະວ່າຈິຕເກີດກ່ອນ ເຈຕະສິກເກີດຕາມຫຼັງ ຫຼື ເຈຕະສິກເກີດກ່ອນ ຈິຕເກີດຕາມຫຼັງນັ້ນກໍ່ບໍ່ແມ່ນ.

2. **ເອກະນິໂຣທະ** ໃນທອງນອງດຽວກັນ ເມື່ອຈິຕດັບ ເຈຕະສິກກໍ່ດັບບໍ່ມີຜູ້ໃດດັບກ່ອນ ຫຼື ຕາມຫຼັງ.

3. **ເອກາລັມພະນະ** ອາຣົມທີ່ເຈຕະສິກເຂົ້າໄປຮັບຢູ່ເປັນອາຣົມດຽວກັນກັບຈິຕທີ່ເຂົ້າໄປຮັບ ເຊັ່ນ ຈິຕ ຮັບ ອາຣົມສີຂາວ ເຈຕະສິກກໍ່ຮັບອາຣົມສີຂາວຄືກັນ ຈິຕຮັບອາຣົມສີດຳ ເຈຕະສິກກໍ່ຮັບອາຣົມສີດຳຄືກັນ.

4. ເອກະວັດທະນະ ທີ່ອາໄສເກີດຂອງເຈຕະສິກກໍ່ເປັນຊະນິດດຽວກັນກັບທີ່ອາໄສເກີດຂອງຈິຕ ເຊັ່ນ ຊາອາໄສຕາເກີດ ເຈຕະສິກກໍ່ອາໄສຕາເກີດຄືກັນ ຈິຕອາໄສທູເກີດ ເຈຕະສິກກໍ່ອາໄສທູເກີດຄືກັນ ຈິຕ ອາໄສທົວໃຈເກີດ ເຈຕະສິກກໍ່ອາໄສທົວໃຈເກີດຄືກັນ

ເຈຕະສິກທັງຫມົດ ແມ່ນ 52 ດວງ ເຊິ່ງແຕ່ລະດວງກໍ່ມີລັກສະນະແຕກຕ່າງກັນອອກໄປ ບໍ່ຄືກັນເລີຍ ເຊິ່ງເຈຕະສິກນັ້ນຍັງແບ່ງອອກເປັນ 3 ປະເພດດ້ວຍກັນ ຄື. ເຈຕະສິກ 52 ດວງ ພ້ອມຄຳແປ ແລະ ຄວາມຫມາຍ

ອັນຍະສະພານາເຈຕະສິກ 13 ຄື

ສັພພະຈິຕຕະສາທາຣະນາເຈຕະສິກ 7

1. ຜັສສະ ທັມມະຊາດທີ່ກະທົບອາຣົມ
2. ເວທະນາ ທັມມະຊາດເສບອາຣົມ
3. ສັນຍາ ທັມມະຊາດທີ່ຈື່ຈຳອາຣົມ
4. ເຈຕະນາ ທັມມະຊາດທີ່ກະຕຸ້ນເຕືອນ ແລະ ຊັກຊວນສັມປະຍຸຕຕະທັມໃນອາຣົມເພື່ອໃຫ້ທຳຫນ້າທີ່
5. ເອກັຄຄະຕາ ທັມມະຊາດທີ່ສະຫງົບ ແລະ ໃຫ້ສັມປະຍຸຕຕະທັມຕັ້ງຢູ່ໃນອາຣົມດຽວ
6. ຊີວິຕິນຊີ ທັມມະຊາດທີ່ຮັກສາສັມປະຍຸຕຕະທັມ
7. ມະນະສິການ ທັມມະຊາດທີ່ມຸ້ງຫນັ້ນຕັ້ງໃຈ ແລະ ນໍສັມປະຍຸຕຕະທັມສູ່ອາຣົມ

ປະກົນນະກະເຈຕະສິກ 6

1. ວິຕະກະ ທັມມະຊາດທີ່ຍົກສັມປະຍຸຕຕະທັມຂຶ້ນສູ່ອາຣົມ ຄືຄິດອາຣົມ
2. ວິຈາຣະ ທັມມະຊາດທີ່ມີການເຄົ້າຄົງອາຣົມ 3. ອະທິໂມກ ທັມມະຊາດທີ່ຕັດສິນອາຣົມ
4. ວິຣິຍະ ທັມມະຊາດທີ່ພະຍາຍາມໃນອາຣົມ
5. ປິຕິ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມຍິນດີໃນອາຣົມ
6. ສັນທະ ທັມມະຊາດທີ່ປາດຖະຫນາອາຣົມ

ອະກຸສິລເຈຕະສິກ 14ໂມຈະຕຸກະເຈຕະສິກ 4

- 1.ໂມຫະ ທັມມະຊາດທີ່ບັງສະພາບຕາມຄວາມເປັນຈິງຂອງອາຣົມໄວ້ ຄື ທົງ
- 2.ອະຫິຣິກະ ທັມມະຊາດທີ່ບໍ່ມີຄວາມລະອາຍຕໍ່ທຸຈະຣິຕ
- 3.ອະໂນປັບປະ ທັມມະຊາດທີ່ບໍ່ຢ້ານຕໍ່ທຸຈະຣິຕ
- 4.ອຸທທັຈຈະ ທັມມະຊາດທີ່ຟຸ່ງຊ້ານ ຄື ຮັບອາຣົມບໍ່ຫມັ່ນ

ໂລຕິກະເຈຕະສິກ 3

- 1.ໂລພະ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມຕ້ອງການ
- 2.ທິຕຖິ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມເຫັນຜິດໃນອາຣົມ
- 3.ມານະ ທັມມະຊາດທີ່ເຍື່ອຍິ່ງ ຖືຕົວ

ໂທຈະຕຸກະເຈຕະສິກ 4

- 1.ໂທສະ ທັມມະຊາດທີ່ໃສ່ຮ້າຍໃນອາຣົມ
- 2.ອິສສາ ທັມມະຊາດທີ່ບໍ່ພໍໃຈໃນສົມບັດ ຫຼື ຄຸນຄວາມດີຂອງຄົນອື່ນ
- 3.ມັຈສະຣິຍະ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມຫວງແທນໃນສົມບັດ ຫຼື ຄຸນຄວາມດີຂອງຕົນ
- 4.ກຸກກາຈຈະ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມລຳຄານໃຈ ໃນທຸຈະຣິຈທີ່ທຳໄປແລ້ວ ແລະ ໃນສຸຈະຣິຈທີ່ຍັງບໍ່ໄດ້ ທຳ

ຖິທຸກະເຈຕະສິກ 2

- 1.ຖິນະ ທັມມະຊາດທີ່ເຮັດໃຫ້ຈິຕິມເສົ້າທ້ຽວຍຈາກອາຣົມ
- 2.ມິທທະ ທັມມະຊາດທີ່ເຮັດໃຫ້ເຈຕະສິກຊົມເສົ້າທ້ຽວຍຈາກອາຣົມ

ວິຈິກິຈສາ 1

- 1.ວິຈິກິຈສາ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມສົງໄສ ບໍ່ຕົກລົງໃຈ ຄ ວິພາກວິຈານ ໃນຄຸນພຣະພຸທ ຄຸນພຣະທັມ ແລະ ຄຸນພຣະສົງ ເປັນຕົ້ນ

ໂສພະນະເຈຕະສິກ 25

ໂສພະນະສາທາຣະນະເຈຕະສິກ 19

1. ສັທທາ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມເຊື່ອ ແລະ ເຫຼືອມໃສ ໃນຄຸນພຣະພຸທ ຄຸນພຣະທັມ ຄຸນພຣະສົງ ຕາມຄວາມເປັນຈິງ ເຊື່ອໃນກັມ ແລະ ຜົນຂອງກັມ
2. ສະຕິ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມນຶກຄິດໃນອາຣົມທີ່ກ່ຽວດ້ວຍ ກຸສິນທັມ ພຣະພຸທ ພຣະທັມ ພຣະສົງ
3. ທິຣິ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມກຽດຊັງ ແລະ ລະອາຍການງານອັນເປັນທຸຈະຣິຈ
4. ໂອປັດັບປະ ທັມມະຊາດທີ່ຍ້ານການງານອັນເປັນທຸຈະຣິຈ
5. ອະໂລພະ ທັມມະຊາດທີ່ບໍ່ຢາກໄດ້ ແລະ ບໍ່ຕິດຢູ່ໃນກາມມະຄຸນອາຣົມ
6. ອະໂຫສະ ທັມມະຊາດທີ່ບໍ່ໃສ່ຮ້າຍໃນອາຣົມ
7. ຕັຕຕະຣະມັຕຊັຕຕະຕາ ທັມມະຊາດທີ່ເຮັດໃຫ້ ຈິຕ ເຈຕະສິກ ສະຫນ່າ ສະເໜີ ໃນກິຈຂອງຕົນໆ
8. ກາຍະປັສັສຕທິ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນຄວາມສະຫງົບຂອງເຈຕະສິກ ຂັ້ນ 3 ໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
9. ຈິຕຕະປັສັສຕທິ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນຄວາມສະຫງົບຂອງຈິຕໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
10. ກາຍະລະທູຕາ ທັມມະຊາດທີ່ຄວາມເປົາຂອງເຈຕະສິກຂັ້ນ 3 ໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
11. ຈິຕຕະລະທູຕາ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນຄວາມເປົາຂອງຈິຕໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
12. ກາຍະມຸທູຕາ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນຄວາມອ່ອນຂອງເຈຕະສິກຂັ້ນ 3 ໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
13. ຈິຕຕະມຸທູຕາ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນຄວາມອ່ອນຂອງຈິຕໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
14. ກາຍະກັມມັນຍະຕາ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນຄວນຂອງເຈຕະສິກຂັ້ນ 3 ໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
15. ຈິຕຕະກັມມັນຍະຕາ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນຄວນຂອງຈິຕໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
16. ກາຍະປາຄຸນຍະຕາ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນ ຄວາມຊຳນານຂອງເຈຕະສິກຂັ້ນ 3 ໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
17. ຈິຕຕະປາຄຸນຍະຕາ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນ ຄວາມຊຳນານຂອງຈິຕໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
18. ກາຍະຊຸກະຕາ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນຄວາມຊື່ສັດຂອງເຈຕະສິກຂັ້ນ 3 ໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ
19. ຈິຕຕະຊຸກະຕາ ທັມມະຊາດທີ່ເປັນຄວາມຊື່ສັດຂອງຈິຕໃນການງານອັນເປັນກຸສິນ

ວິຣະຕິເຈຕະສິກ 3

1. ສັມມາວາຈາ ການກ່າວວາຈາທີ່ເວັ້ນຈາກວາຈາທຸຈະຣິຈ 4 ທີ່ບໍ່ກ່ຽວກັບການງານອັນເປັນອາຊີບ
2. ສັມມາກັມມັນຕະ ການກະທຳທີ່ເວັ້ນຈາກກາຍທຸຈະຣິຈ 3 ທີ່ບໍ່ກ່ຽວກັບການງານອັນເປັນອາຊີບ
3. ສັມມາອາຊີວະ ການປະກອບອາຊີບທີ່ເວັ້ນຈາກວາຈາທຸຈະຣິຈ 4 ກາຍທຸຈະຣິຈ 3

ອັບປະມັນຍາເຈຕະສິກ 2

1. ກະຣຸນາ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມສົງສານຕໍ່ຄວາມທຸກຂອງສັຕໂລກ ຄື ຜູ້ທີ່ກຳລັງໄດ້ຮັບຄວາມລຳບາກ ຢູ່ ຫຼື ຈະໄດ້ຮັບຄວາມລຳບາກໃນການຂ້າງໜ້າ
2. ມຸທິຕາ ທັມມະຊາດທີ່ມີຄວາມຍືນດີຕໍ່ຄວາມສຸກຂອງສັຕໂລກ ຄື ຜູ້ທີ່ກຳລັງໄດ້ຮັບຄວາມສຸກຢູ່ ຫຼື ຈະໄດ້ຮັບຄວາມສຸກຢູ່ໃນການຂ້າງໜ້າ

ປັນຍິນຊີເຈຕະສິກ 1

1. ປັນຍາ ທັມມະຊາດທີ່ຮູ້ສະພາວະທັມໂດຍທົ່ວໄປຕາມຄວາມເປັນຈິງ

ປະຣິເສທທິ 3

ປະກົນນະກະສັງຄະຫະ

❖ ປະກົນນະກະ ແປວ່າ ກະຈັກກະຈາຍ ສັງຄະຫະ ແປວ່າ ສົງເຄາະ ຫຼື ຮີບໂຮມໂດຍຫຍໍ້ ເມື່ອເອົາມາລວມເຂົ້າກັນແລ້ວ ປະກົນນະກະສັງຄະຫະ ແປວ່າ ການຮີບໂຮມໂດຍຫຍໍ້ ເຊິ່ງທັມຕ່າງໆ ຫມາຍເຖິງທັມ ຫນວດ ຄື ເວທະນາ, ເຫຕ, ກິຈ, ທະວາຣະ, ອາຣົມ, ວັຕຖຸ.

- ❖ ເວທະນາສັງຄະຫະ ທັມມະຊາດທີ່ສະເຫວີຍອາຣົມ ຄື ຮັບອາຣົມ
- ❖ ເຫຕສັງຄະຫະ ທັມມະຊາດທີ່ເຮັດໃຫ້ຜິດເກີດຂຶ້ນ
- ❖ ກິຈສັງຄະຫະ ທຳການຂອງຈິຕ
- ❖ ທະວາຣະສັງຄະຫະ ທາງຮັບຮູ້ອາຣົມຂອງຈິຕ
- ❖ ອາຣົມສັງຄະຫະ ສິ່ງທີ່ຈິຕຮູ້ສິ່ງທີ່ຖືກຈິຕຮູ້
- ❖ ວັຕຖຸສັງຄະຫະ ທີ່ຕັ້ງທີ່ອາໄສເກີດຮັບຮູ້ອາຣົມຂອງຈິຕ
- ທັມທັງ 6 ຫນວດນີ້ ເປັນການຮຽນຮູ້ເຖິງຈິຕ ແລະ ເຈຕະສິກ ໃນແຕ່ລະດວງນັ້ນ ມີເວທະນາ ເປັນສຸກຂະເວທະນາ ຫຼື ທຸກຂະເວທະນາ ເປັນໂທມະນັສເວທະນາ ຫຼື ອຸປະກອນເວທະນາ ເປັນຕົ້ນ.

ຈິຕ ແລະ ເຈຕະສິກ ໃນແຕ່ລະດວງນັ້ນ ມີເຫຕປະກອບ ຫຼື ບໍ່ປະກອບເທົ່າໃດ? ເຫຕ 6 ຄື ໂລພະເຫຕ, ໂທສະເຫຕ, ໂມຫະເຫຕ ແລະ ອະໂລພະເຫຕ, ອະໂທສະເຫຕ, ອະໂມຫະເຫຕ ໃນແຕ່ລະເຫຕນັ້ນ ປະກອບກັບຈິຕຫຍັງແດ່?

ຈິຕ ແລະ ເຈຕະສິກ ໃນແຕ່ລະດວງນັ້ນ ທຳກິຈຫຍັງແນ່? ໃນກິຈ 14 ຢ່າງ ແລະ ໃນກິຈທັງ 14 ນັ້ນ ຈິຕຫຍັງແນ່ທີ່ເຮັດໜ້າທີ່ໄດ້?

ຈິຕ ແລະ ເຈຕະສິກ ອາໄສທະວາຣຫຍັງແນ່ທີ່ຮູ້ຈັກອາຣົມ ອາໄສຈັກຊຸທະວາຣ ຫຼື ໂສຕະທະວາຣ ອາໄສຄານະທະວາຣ ຫຼື ຊິວຫາທະວາຣ ອາໄສກາຍະທະວາຣ ຫຼື ມະໂນທະວາຣ ຫຼື ບໍ່ໄດ້ອາໄສທະວານໃດເລີຍ?

ຈິຕ ແລະ ເຈຕະສິກ ຮັບຮູ້ອາຣົມຫຍັງແນ່ ໃນອາຣົມ 6 ແລະ ອາຣົມ 6 ນັ້ນ ອົງທັມໄດ້ຫຍັງແນ່

ຈິຕ ແລະ ເຈຕະສິກ ອາໄສວັຕຖຸຫຍັງແນ່ເກີດ ອາໄສຈັກຊຸວັຕຖຸ ຫຼື ໂສຕະວັຕຖຸ ອາໄສຄານະວັຕຖຸ ຫຼື ຊິວຫາວັຕຖຸ ອາໄສກາຍະວັຕຖຸ ຫຼື ທະທະຍະວັຕຖຸ ຫຼື ບໍ່ໄດ້ອາໄສວັຕຖຸໃດໆເກີດຂຶ້ນ ເລີຍ?

ທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນໄດ້ສະຫຼຸບ ທັມທັງ 6 ໝວດ ອັນມີເຈຕະສິກເຮັດໜ້າທີ່ຕ່າງໆ ຈິຕ ແລະ ເຈຕະສິກລວມເອີ້ນວ່າ ສະພາວະທັມ 53 ຄື ຈິຕ 1 ເຈຕະສິກ 52 ທີ່ນັບຈິຕເປັນໜຶ່ງ ນັ້ນ ເພາະວ່າ ຈິຕມີລັກສະນະດຽວ ຄື ຮັບຮູ້ອາຣົມພຽງຢ່າງດຽວ ສ່ວນທີ່ນັບເຈຕະສິກເຕັມ ຈຳນວນ 52 ນັ້ນ ກໍ່ເພາະວ່າ ເຈຕະສິກນັ້ນມີລັກສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນທັງ 52 ດວງ.

✓ ເຫຕສັງຄະຫະ

ການສົງເຄາະ ຈິຕ ເຈຕະສິກ ໂດຍປະເພດແຫ່ງເຫຕ ຊື່ວ່າ ເຫຕສັງຄະຫະ ຄຳວ່າ ເຫຕ ໝາຍຄວາມວ່າ ເປັນທັມທີ່ໃຫ້ຜົນເກີດຂຶ້ນ ແລະ ໃຫ້ຜົນທັມນັ້ນຕັ້ງໜ້າ ໃນອາຣົມ ແລະ ໃຫ້ ຈະເລີນຂຶ້ນ ຜົນທີ່ເກີດຈາກເຫຕນໄດ້ແກ່ ກາຍະກັມ ວະຈິກັມ ມະໂນກັມ ທີ່ເປັນກຸສົລ ອະ ກຸສົລ ແລະ ອັພພະຍາກະຕະອາຣົມໄດ້ແກ່ ຮູບ ສຽງ ກິ່ນ ຣົສ ສັມຜັດ ສະພາບທັມທີ່ກ່ຽວດ້ວຍສິ່ງທີ່ມີ ຊີວິດ ແລະ ບໍ່ມີຊີວິດ ຊື່ຕ່າງຄຳເວົ້າຕ່າງໆ ເລື່ອງຕ່າງໆ

✓ ທັມທີ່ເປັນເຫຕ 6

ທັມທີ່ເປັນເຫຕ ໄດ້ແກ່

1. ໂລພະ ຄວາມຢາກໄດ້ 2. ໂທສະ ຄວາມໂກດ 3. ໂມຫະ ຄວາມຫຼົງບໍ່ຮູ້ 4. ອະໂລພະ ຄວາມບໍ່ຢາກໄດ້ 5. ອະໂທສະ ຄວາມບໍ່ໂກດ 6. ອະໂມຫະ ຄວາມບໍ່ຫຼົງ ຄື ຮູ້ ຫຼື ປັນຍາ

✓ ກິຈສັງຄະທະ

ການລົງເຄາະ ຈິຕ ເຈຕະສິກ ໂດຍປະເພດແຫ່ງກິຈ ຊື່ວ່າ ກິຈສັງຄະທະ ການສະແດງຈິຕ ຕຸບປະປາ ທະທີ່ມີນາມວ່າ ປະຕິສິນທິ ເປັນຕົ້ນວ່າ ວ່າໂດຍປະເພດແຫ່ງກິຈ ມີ 14 ກິຈ ວ່າ ໂດຍປະເພດແຫ່ງຖານ ມີ 10 ຖານ

ກິຈ 14 ຢ່າງ ຄື

ຫນ້າທີ່ຂອງຈິຕທີ່ເຈຕະສິກທີ່ທຳຢູ່ນັ້ນ ມີ ຢູ່ 14

1. ປະຕິສິນທິຈິຕ ເຮັດຫນ້າທີ່ ສືບຕໍ່ພົບໄຫນ່
2. ພະວັງຄະຈິຕ ເຮັດຫນ້າທີ່ ຮັກສາພົບ
3. ອາວັຊຊະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າທີ່ ພິຈາຣະນາອາຣົມໄຫນ່
4. ທັສສະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າ ເຫັນ
5. ສະວະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າທີ່ ໄດ້ຍິນ
6. ຄາຍະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າທີ່ ຮູ້ກິ່ນ
7. ສາຍະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າທີ່ ຮູ້ຮີສ
8. ຜູສະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າ ຮູ້ສຳຜັດ
9. ສັມປະຕິຈສະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າທີ່ ຮັບອາຣົມ
10. ສັນຕິຣະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າ ໄຕ່ສວນອາຣົມ ຫຼື ກວດສອບອາຣົມ
11. ໂວຕຖັພພະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າທີ່ ຕັດສິນອາຣົມ
12. ຊະວະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າທີ່ ເສບອາຣົມ
13. ຕະທາຣັມມະນະກິຈ ເຮັດຫນ້າ ຮັບອາຣົມຕໍ່ຈາກຊະວະນະ
14. ຈຸຕິຈິຕ ເຮັດຫນ້າ ສິ້ນຈາກພົບ

ທະວາຣະສັງຄະທະ

❖ ການລົງເຄາະ ຈິຕ ເຈຕະສິກ ໂດຍປະເພດແຫ່ງທະວາຣ ຊື່ວ່າ ທະວາຣະສັງຄະທະ

ຄຳວ່າ ທະວາຣ ແປວ່າ ປະຕູ ສຳລັບເປັນທີ່ເຂົ້າອອກຂອງຄົນທັງຫຼາຍ ຈັກຊຸປະສາດ ເປັນຕົ້ນ ຊື່ວ່າ ທະວາຣ?

❖ ທະວາຣ ມີ 6 ຄື

1. ຈັກຊທະວາຣ ໄດ້ແກ່ ຈັກຊປະສາດ
2. ໂສຕະທະວາຣ ໄດ້ແກ່ ໂສຕະປະສາດ
3. ຄານະທະວາຣ ໄດ້ແກ່ ຄານະປະສາດ.
4. ຊິວຫາທະວາຣ ໄດ້ແກ່ ຊິວຫາປະສາດ
5. ກາຍະທະວາຣ ໄດ້ແກ່ ກາຍະປະສາດ
6. ມະໂນທະວາຣ ໄດ້ແກ່ ພະວັງຄະຈິຕ 19

❖ ອາຣົມສັງຄະທະ

❖ ການສົງເຄາະ ຈິຕ ເຈຕະສິກ ໂດຍປະເພດ ແຫ່ງອາຣົມ ຊື່ວ່າ ອາຣົມສັງຄະທະ

❖ ອາຣົມ ຫມາຍຄວາມວ່າ ເປັນທີ່ຍິນດີ ດັ່ງຄືກັນກັບສວນດອກໄມ້ ເປັນທີ່ຍິນດີແກ່ຄົນທັງຫຼາຍ

ເຊັ່ນໃດ ອາຣົມທັງ 6 ມີຮູປາຣົມ ເປັນຕົ້ນ ກໍ່ເປັນທີ່ຍິນດີຕໍ່ຈິຕ ເຈຕະສິກ?

1. ຮູປາຣົມ ໄດ້ແກ່ ສີຕ່າງໆ
2. ສັທທາຣົມ ໄດ້ແກ່ ສຽງຕ່າງໆ
3. ຄັນທາຣົມ ໄດ້ແກ່ ກິ່ນຕ່າງໆ
4. ຣະສາຣົມ ໄດ້ແກ່ ຣົສຕ່າງໆ
5. ໄຜຕຖັພພາຣົມ ໄດ້ແກ່ ເຢັນ ຮ້ອນ ອ່ອນ ແຂງ ຢ່ອນ ຕຶງ
6. ທັມມາຣົມ ໄດ້ແກ່ ຈິຕ ເຈຕະສິກ ປະສາທະຮູບ 5 ສຸຂຸມຮູບ 16 ນິພພານບັນຍັຕ

✓ ວັຕຖຸສັງຄະທະ

❖ ການສົງເຄາະ ຈິຕ ເຈຕະສິກ ໂດຍປະເພດແຫ່ງວັຕຖຸ ຊື່ວ່າ ວັຕຖຸສັງຄະທະ

✓ ວັຕຖຸມີ 6 ຄື

1. ຈັກຊວັຕຖຸ ໄດ້ແກ່ ຈັກຊປະສາດ	5. ກາຍະວັຕຖຸ ໄດ້ແກ່ ກາຍະປະສາດ
2. ໂສຕະວັຕຖຸ ໄດ້ແກ່ ໂສຕະປະສາດ	6. ທະທະຍະວັຕຖຸ ໄດ້ແກ່ ທະທະຍະຮູບ
3. ຄານະວັຕຖຸ ໄດ້ແກ່ ຄານະປະສາດ	
4. ຊິວຫາວັຕຖຸ ໄດ້ແກ່ ຊິວຫາປະສາດ	

✓ ປະຕິເສດທີ 4✓ ວິຖີສັງຄະທະ

ວິຖີສັງຄະທະ ເປັນສ່ວນໜຶ່ງທີ່ຮີບໂດຍສະແດງໂດຍຫຍໍ້ ຂອງວິຖີຈິຕ ສະດງຄວາມເປັນໄປຂອງຈິຕ ຕາມລຳດັບທີ່ເກີດກ່ອນ ແລະ ຫຼັງ ໃນຂະນະທີ່ພົບພໍ້ອາຣົມໄໝ່ ໃນວາຣະໜຶ່ງໆ ວິຖີສັງຄະທະ ແຍກອອກເປັນ 2 ບົດ ຄື **ວິຖີ+ສັງຄະທະ**

ວິຖີ ຫມາຍຄວາມວ່າ ການເກີດຂຶ້ນໂດຍ ລຳດັບຕິດຕໍ່ກັນເປັນຂອງແຖວຂອງຈິຕ ເຈຕະສິກ ຮູບ **ສັງຄະທະ** ຫມາຍຄວາມວ່າ ການສົງເຄາະ ການເກີດຂຶ້ນ ໂດຍລຳດັບຕິດຕໍ່ກັນເປັນແຖວຂອງ ຈິຕ ເຈຕະສິກ ແລະ ຮູບ

❖ ສັກກະ 6

ໃນວິຖີສັງຄະທະ ມີທັມທີ່ກ່ຽວເນື່ອງກັນ 6 ຫນວດ ແຕ່ລະຫນວດກໍ່ຈຳແນກໄດ້ 6 ຢ່າງ ຈຶ່ງເອີ້ນວ່າ **ສັກກະ**

1. **ວັຕຖຸສັກກະ** ຄື ບ່ອນທີ່ຈິຕ ເຈຕະສິກອາໄສເກີດຂຶ້ນ 6 ແຫ່ງ
2. **ທະວາຣະສັກກະ** ຄື ທາງທີ່ຈິຕ ເຈຕະສິກຮັບອາຣົມ 6 ຢ່າງ
3. **ອາຣົມສັກກະ** ຄື ສິ່ງທີ່ຈິຕ ເຈຕະສິກຮູ້ 6 ສິ່ງ
4. **ວິນຍານສັກກະ** ຄື ຈິຕທີ່ຮັບຮູ້ ຫຼື ຕົວຮູ້ 6 ປະເພດ
5. **ວິຖີສັກກະ** ຄື ຄວາມເປັນໄປຂອງສຈິຕ 6 ສາຍ
6. **ວິສະຍັບປະວັຕຕິສັກກະ** ຄື ຈິຕທີ່ເປັນໄປໃນອາຣົມມີຄວາມຊັດເຈນແຈ່ມແຈ້ງເທົ່າໃດ ມີ 6 ຢ່າງ

❖ ສຸບິນວິຖີ

ບຸກຄົນກຳລັງນອນລັບສະຫນິດຢູ່ນັ້ນ **ສຸບິນວິຖີ** ຄື ວິຖີກ່ຽວກັບການຜັນຕ່າງໆ ເກີດຂຶ້ນບໍ່ໄດ້ ເພາະວ່າ ສຸບິນວິຖີ ບໍ່ເກີດແກ່ບຸກຄົນກຳລັງ ບຸກຄົນກຳລັງນອນຫຼັບສະຫນິດຢູ່ ຫຼື ບຸກຄົນທີ່ກຳລັງຕື່ນຢູ່ເປັນປົກກະຕິ ຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ກໍ່ມີແຕ່ຜູ້ທີ່ນອນຫຼັບບໍ່ສະຫນິດເທົ່ານັ້ນ.

ສຸບິນວິຖີ ນີ້ເກີດຂຶ້ນແກ່ບຸກຄົນ 7 ຈຳພວກ ຄື ປຸຖຸຊົນ 4 ແລະ ເສຂະບຸກຄົນ 3 ທີ່ຢູ່ໃນ ມະນຸສສະພູມ 1 ແລະ ອະບາຍຍະພູມ 3 (ເວັ້ນນິຣະຍະພູມ)

❖ ເຫດທີ່ເຮັດໃຫ້ຜົນເກີດຂຶ້ນໄດ້ນັ້ນ ມີ 4 ປະການ

1. ບຸພພະນິມິຕ ກັມໃດໆ ທີ່ເຄີຍເຮັດມາກ່ອນແລ້ວ ບໍ່ວ່າຈະເປັນກຸສົນ ແລະ ອະກຸສົນ ກະຕຸ້ນເຕືອນ ຈິຕໃຈໃຫ້ຜົນໃນກັມນັ້ນໆ
2. ຈິຕອາຣົມ ຄື ຈິຕໃຈ ທີ່ຈົດເລື່ອງໃດເລື່ອງໜຶ່ງ ເປັນພິເສດ ກໍ່ຈະຜົນໃນເລື່ອງນັ້ນໆ
3. ເທບສັງຫອນ ຄື ເທວະດາ ບັນດິນ, ບັນດານໃຫ້ຜົນ
4. ທາດກຳເລີບ ຄື ເວລາທາດ ບໍ່ປົກກະຕິກໍ່ເຮັດໃຫ້ຜົນໄດ້

❖ ຊານສະມາບັຕວິຖີ

ວ່າໂດຍບຸກຄົນ ເກີດແກ່ບຸກຄົນ 5 ຈຳພວກ ຄື ຕິເຫຕຸກະປຸຖຸຊົນ 1 ອະຣິຍະຜົລບຸກຄົນ 4

❖ ວ່າໂດຍພູມ ເກີດໄດ້ໃນ 26 ພູມ ຄື ກາມາສຸຄະຕິພູມ 7 ຮູບພູມ 15 (ເວັ້ນອະສັນຍະສັຕຕະພູມ) ແລະ ອະຮູບພູມ 4

❖ ອະພິນຍາວິຖີ

ວ່າໂດຍບຸກຄົນ ເກີດແກ່ບຸກຄົນ 5 ຈຳພວກຄື ເຫຕຸກະປຸຖຸຊົນ 1 ແລະ ອະຣິຍະຜົລບຸກຄົນ 4 ວ່າໂດຍພູມ ເກີດໄດ້ໃນ 22 ພູມ ຄື ກາມາສຸຄະຕິພູມ 7 ຮູບພູມ 15 (ເວັ້ນອະສັນຍະສັຕຕະພູມ)

❖ ປະຣິເສທທີ 5

ວິຖີມຸຕຕະສັງຄະຫະ

ວິຖີມຸຕຕະ ແປວ່າ ພົ້ນຈາກວິຖີ ຫຼື ບໍ່ຢູ່ໃນວິຖີ

ສັງຄະຫະ ແປວ່າ ສົງເຄາະ ຫຼື ຮີບໂຮມ

ດັ່ງນັ້ນ ວິຖີສັງຄະຫະ ແປວ່າ ການຮີບໂຮມການສະແດງຈິຕທີ່ພົ້ນຈາກວິຖີ ວິຖີມຸຕຕະສັງຄະຫະ ສະແດງໄວ້ 4 ໝວດໃຫຍ່ດ້ວຍກັນ ຄື.

1. ພູມຈະຕຸກະ ແບ່ງພູມອອກເປັນ 4 ພວກ
2. ປະຕິສົນທິຈະຕຸກະ ການແບ່ງປະຕິສົນທິອອກເປັນ 4 ພວກ
3. ກັມມະຈະຕຸກະ ແບ່ງກັມມະອອກເປັນ 4 ພວກ
4. ມະຣະນຸບປັຕຕິຈະຕຸກະ ແບ່ງອອກເປັນ 4 ພວກ

✓ 1.ພູມຈະຕຸກະ ແບ່ງພູມເປັນ 4 ພວກ

1.1 ອະບາຍຍະພູມ

ຄຳວ່າ ອະບາຍຍະພູມ ເມື່ອຕັດບົດແລ້ວເປັນດັ່ງນີ້ ຄື ອປ+ອຍ+ພູມ ເມື່ອໂຮມເຂົ້າກັນແລ້ວເປັນ ອະ ປາຍະພູມ ໃນນີ້ ການປາສະຈາກ ເອີ້ນວ່າ ອະປະ,ກຸສົລກັມ ເອີ້ນວ່າ ອະຍະ, ທີ່ຢູ່ອາໄສ ເອີ້ນວ່າ ພູມ

ອະປາໂຍ ສັຕຕາເອຕຖານິ ພູມິ ສະຖານທີ່ ທີ່ບໍ່ມີໂອກາດ ກະທຳກຸສົລກັມນັ້ນລະ ເປັນທີ່ຢູ່ອາໄສ ຂອງ ສັດທັງຫຼາຍ ຈຶ່ງຊື່ວ່າ ອະບາຍຍະພູມ ອະບາຍຍະພູມ 4 ຄື ນະຣົກ,ສັດເດຍລະສານ, ເປຕ, ອະສຸຣະກາຍ

ຄຳວ່າ ນິຣະຍະ ເມື່ອຕັດບົດແລ້ວໄດ້ດັ່ງນີ້ ຄື ນິ+ອະຍະ,ນິ ເປັນການປະຕິເສດບົດ ແປວ່າ ບໍ່,ອະ ຍະ ແປວ່າ ຄວາມຈະເລີນ,ຫຼືຄວາມສຸກ,ເມື່ອລວມກັນແລ້ວເປັນ ນິຣະຍະ ດັ່ງນີ້ ພຸທທະພິດສະແດງວ່າ ນັຕຖິ ອະໂຍ ເອຕຖາຕິ ນິຣະໂຍ ຄວາມສຸກຄວາມສະບາຍບຸຊຸມິໃນພູມໃດ ເພາະເຫດນັ້ນ ພູມນັ້ນ ຈຶ່ງຊື່ວ່າ ນະຣົກ

✓ ມະຫານະຣົກ 8 ຊຸມ

1.ສັນຊີວະນະຣົກ	5. ມະຫາໂຣຣຸວະນະຣົກ (ຊາລະໂຣຣຸວະນະຣົກ)
2.ກາລະສຸຕຕະນະຣົກ	6.ຕາປະນະນະຣົກ
3.ສັງຂາຕະນະຣົກ	7.ມະຫາຕາປະນະນະຣົກ(ປະຕາປະນະນະຣົກ)
4.ໂຣຣຸວະນະຣົກ(ທຸມະໂຣວະນະຣົກ)	8.ອະວິຈິນະຣົກ

✓ ອຸສສະທະນະຣົກ 5 ຊຸມ

1.ຄູຖະນະຣົກ	4.ອະທິປັຕຕະວະນະຣົກ
2.ກຸກກູລະນະຣົກ	5.ເວຕຕະຣະນິ ນະຣົກ
3.ສີພພະລິວະນະຣົກ	

- ໃນມະຫານະຣົກຊຸມໜຶ່ງໆ ມີ ອຸສສະທະນະຣົກ 16 ຊຸມ ເປັນບໍລິວານ ສະນັ້ນ ອຸສສະທະນະຣົກ ທັງໝົດຈຶ່ງມີ 128 ຊຸມ

✓ ທີ່ຕັ້ງແຫ່ງມະຫານະຣົກ 8 ຊຸມ

ມະຫານະຣົກ 8 ຊຸມ ຕັ້ງຢູ່ໄຕ້ລຸ່ມມະນຸດໂລກຕົງກັນຂ້າມກັບຊົມພູທະວີບ ທີ່ຕິດຕໍ່ກັບຜືນແຜນດິນທີ່ ມະນຸດອາໄສຢູ່ນີ້ ຄວາມຫນາສອງແສນສີ່ຫມື່ນໂຍດ ຊັ້ນເທິງເຄິງຫນຶ່ງເປັນດິນທຳມະດາ ເອີ້ນວ່າ ປັງສຸ ປະຖະວີ ມີຄວາມຫນາສອງຫມື່ນໂຍດ ຊັ້ນລຸ່ມຫນຶ່ງເປັນຫີນ ເອີ້ນວ່າ ສີລາປະຖະວີ ມີຄວາມຫນາ ສອງແສນຫມື່ນໂຍດ ມະຫານະຣົກ 8 ຊຸມນີ້ ຕັ້ງຢູ່ພາຍໃນດິນທຳມະດາສະເພາະຊຸມຫນຶ່ງໆ ຫ່າງກັນ 15000 ໂຍດ ໂດຍ ລຳດັບ

- ນັບຈາກຟື້ນຊົມພູທະວີບທົບລົງມາຮອດມະຫານະຣົກຊຸມທີ1ຊື່ ສັນຊີວະນະຣົກ ຫ່າງກັນ 15000 ໂຍດ
- ນັບຈາກ ສັນຊີວະນະຣົກ ລົງມາຮອດມະຫານະຣົກ ຊຸມທີ2 ຊື່ ກາລະສຸຕຕະນະຣົກ ຫ່າງກັນ 15000ໂຍດ
- ນັບຈາກ ກາລະສຸຕຕະນະຣົກລົງມາຮອດ ມະຫານະຣົກຊຸມທີ 3 ຊື່ສັງຂາຕະນະຣົກ ຫ່າງກັນ 15000ໂຍດ.
- ນັບຈາກ ສັງຂາຕະນະຣົກລົງມາຮອດມະຫານະຣົກ ຊຸມທີ 4 ຊື່ ມະຫາໂຣຣຸວະນະຣົກ ຫ່າງກັນ 15000ໂຍດ
- ນັບຈາກ ໂຣຣຸວະນະຣົກລົງມາຮອດ ມະຫານະຣົກຊຸມທີ 5 ຊື່ ມະຫາໂຣຣຸວະນະຣົກ ຫ່າງກັນ 15000ໂຍດ
- ນັບຈາກ ມະຫາໂຣຣຸວະນະຣົກ ລົງມາຮອດມະຫານະຣົກຊຸມທີ 6ຊື່ ຕາປະນະນະຣົກຫ່າງກັນ 15000ໂຍດ
- ນັບຈາກ ຕາປະນະນະຣົກ ລົງມາຮອດມະຫານະຣົກ ຊຸມທີ 7, ມະຫາຕາປະນະນະຣົກ ຫ່າງກັນ 15000 ໂຍດ,
- ນັບຈາກ ມະຫາຕາປະນະນະຣົກ ລົງມາຮອດມະຫານະຣົກຈຸມທີ 8 ຊື່ ອະວິຈິນະຣົກ ຫ່າງກັນ 15000ໂຍດ

ສະຖານທີ່ຕັ້ງແຫ່ງອຸສສະທະນະຣົກ 5 ຊຸມ

ອຸສສະທະນະຣົກ ເຊິ່ງເປັນນະຣົກຊຸມນ້ອຍໆ ນັ້ນ ຕັ້ງຢູ່ບ່ອນດຽວກັນກັບມະຫານະຣົກ ກໍ່ມີ ຕັ້ງຢູ່ຕາມປ່າ,ພູເຂົາ,ມະຫາສະຫມຸດ,ແມ່ນ້ຳຄົງຄາ,ທະວີບນ້ອຍໆ, ແລະ ເກາະດອນທີ່ບໍ່ມີຄົນຢູ່

✓ ຍົມມະຣາຊ ແລະ ນິຣະຍະບານ

ຍົມມະຣາຊນັ້ນ ເປັນເຈົ້າແຫ່ງເວມານິກກະເປຕ ບາງເທື່ອກໍ່ໄດ້ສະເຫວີຍຄວາມສຸກ ຄື ໄດ້ຢູ່ໃນວິມານ , ມີ
ຕົ້ນ ກັນລະປະພຶກ ມີສວນທົບ ມີນາງຟ້າຟ້ອນລຳຂັບຮ້ອງ ເປັນບໍລິວານບາງເທື່ອກໍ່ໄດ້ສະເຫວີຍ ຄວາມທຸກ
ທີ່ເປັນຜົນຂອງກຳມອັນມີຢູ່ໃນນະຣົກນັ້ນເອງ.

ຄຳອະທິບາຍໃນມະຫານະຣົກ 8 ຊຸມ1. ສັນຊີວະນະຣົກ

ສັງ ບຸນັບບຸນັງ ຊີວັນຕິ ເອຕຖາຕິ ສັນຊີໄວ ສັດນະຣົກ ທັງຫຼາຍຍ່ອມເປັນຢູ່ໃນນະຣົກ ນັ້ນ ເລື້ອຍໆ ເຫດ
ນັ້ນ ນະຣົກນັ້ນ ຊື່ວ່າ ສັນຊີວະ

ຊະລິຕາວຸທະປັຕຖຕິ ຂັນທິຕາປິ ເນຣະຍິກາຊີວັນຕາ ຍັມຫິ ບຸນາປິ ສັນຊີໄວຕິ ປະວັຈຈະເຕ

ນິຣະບານຜູ້ມີມີຈັບອາວຸດອັນມີແສງ ພັນສັດນະຣົກທັງຫຼາຍ ສັດນະຣົກເຫຼົ່ານັ້ນ ຖືກພັນຈົນຕາຍແລ້ວ ພື້ນ
ຄົນຊົບໄດ້ອີກ ນະຣົກນັ້ນ ເອີ້ນວ່າ ສັນຊີວະນະ

2. ກາລະສຸຕະນະຣົກ

ກາລະສຸຕຕານິ ປາເຕຕວາ ວາສີປະຣະສຸກທາຣິອາທິທິ ຕັຈສັນເຕ ເອຕຖະນິພັຕເຕ ສັຕເຕຕິ ກາລະ ສຸຕ
ໂຕ ນິຣະຍະບານທັງຫຼາຍ ໄຊ້ເຊືອກດຳຕິເສັ້ນ ແລ້ວກໍ່ຖາກ ຫຼື ເລື້ອຍຕັດສັດທີ່ເກີດໃນນະຣົກນັ້ນ ດ້ວຍ
ເຄື່ອງປະທານ ມີມິດ,ຂວານ,ເລື້ອຍ, ເປັນຕົ້ນ ເຫດນັ້ນ ນະຣົກ ນັ້ນ ເອີ້ນວ່າ ກາລະສຸຕະ

3. ສັງຂາຕະນະຣົກ

ມະຫັນຕາ ຊະລິຕາ ອະໂຍບັພພະຕາ ສັງຂາເຕນຕິ ຈຸນນະວິຈຸນນັງ ກະໂຣນຕິ ເອຕຖະ ນິພັຕເຕ ສັຕເຕຕິ
ສັງຂາໂຕ ພູເຂົາອັນສູງໃຫຍ່ ໃຫ້ມີແສງໄຟອັນລຸກໂຂ່ງ ຍ່ອມບົດສັດທີ່ເກີດໃນນະຣົກນັ້ນ ໃຫ້ ລະອຽດໄປ
ເຫດນັ້ນ ນະຣົກນັ້ນ ເອີ້ນວ່າ ສັງຂາຕະ

4 ໂຣຣຸວະນະຣົກ (ທຸມະໂຣຣຸວະນະຣົກ)

ມະຫາຣະວັງ ຣະວັນຕິ ເອຕຖານິ ໂຣຣຸໄວ ສັດນະຣົກທັງຫຼາຍຮ້ອງໃຫ້ ດ້ວຍສຽງອັນດັງ ຢູ່ ລະຫອດເວລາ
ໃນນະຣົກນັ້ນ ເຫດນັ້ນ ນະຣົກນັ້ນ ເອີ້ນວ່າ ໂຣຣຸວະ

5. ມະຫາໂຣຣຸວະນະຣົກ(ຊາລະໂຣຣຸວະນະຣົກ)

ມະຫັນໂຕ ໂຣຣຸໄວ ມະຫາໂຣຣຸໄວ ນະຣົກທີ່ມີການຮ້ອງໃຫ້ສຽງດັງກ່ວາ ທຸມະໂຣຣຸວະນະຣົກ ເອີ້ນ
ວ່າ ມະຫາໂຣຣຸວະນະຣົກ

6. ຕາປະນະນະຣົກ

ຕາເປຕິຕິ ຕາປະໂນ ນະຣົກທີ່ແຜດເຜົາສັດນະຣົກທັງຫຼາຍໃຫ້ຮ້ອນຮົນຢູ່ ເຫດນັ້ນ ນະຣົກນັ້ນ ເອີ້ນວ່າ ຕາປະນະ

7. ມະຫາຕາປະນະນະຣົກ (ປະຕາປະນະຣົກ)

ອະຕິວິຍະ ຕາເປຕິຕິ ມະຫາຕາປະໂນ ນະຣົກທີ່ແຜດເຜົາສັດໃຫ້ຮ້ອນຮົນຫາປະມານບໍ່ໄດ້ ເຫດນັ້ນ ນະຣົກນັ້ນ ເອີ້ນວ່າ ມະຫາຕາປະນະ

8. ວະວິຈິນະຣົກ

ສັຕຕານັງ ອັຄຄິຊາລານັງ ວາ ທຸກຂະເວທະນານັງ ວາ ນັຕຖິ ວິຈິ ອັນຕະຣັງ ເອຕຖາຕິ ວະວິຈິ ລະຫວ່າງ ສັດທັງຫຼາຍ ແລະ ແປວໄຟ ການສະເຫວີຍທຸກບໍ່ມີ ວ່າງເລີຍໃນນະຣົກນັ້ນ ເຫດນັ້ນ ນະຣົກນັ້ນ ເອີ້ນວ່າ ວະວິຈິ

ອຸສສະທະນະຣົກ 5 ຊຸມ

1. ຄູຖະນະຣົກ

ອະວິຈິມຫາ ປະມຸຕຕາປິ ອະນຸຕຕາ ເສສະປາປິໂນ

ປັຈຈັນຕິ ປູເຕເກ ຕັສເສວະ ສະມະນັນຕະເຣ

ສັດນະຣົກທັງຫຼາຍທີ່ຍັງເຫຼືອອະກິລກັມຍັງຢູ່ ເຖິງແມ່ນຈະພົ້ນຈາກອະວິຈິມະຫານະຣົກແລ້ວແຕ່ກໍຍັງ ລຸດຫພົ້ນໂດຍສິ້ນໄປ ຍັງຕ້ອງສະເຫວີຍທຸກຕໍ່ໄປ ຄື ຍັງຖືກບຽດບຽນຢູ່ໃນນະຣົກອຸຈຈາຣະເກົ່າທີ່ຢູ່ ຕິດຕໍ່ກັບ ອະວິຈິມະຫານະຣົກ ນັ້ນເອງ.

2. ກຸກກຸລະນະຣົກ

ປູຕິຄູຖາ ປະມຸຕຕາປິ ອະນຸຕຕາ ເສສະປາປິໂນ

ປັຈຈັນຕິ ປູເຕເກ ຕັສເສວະ ສະມະນັນຕະເຣ

ສັດນະຣົກທັງຫຼາຍທີ່ຍັງມີອະກຸສິລກັມເຫຼືອຢູ່ ເຖິງແມ່ນຈະພົ້ນຈາກອຸຈຈາຣະເກົ່າແລ້ວ ແຕ່ກໍຍັງບໍ່ຫຼຸດ ພົ້ນ ຍັງຕ້ອງສະເຫວີຍທຸກຕໍ່ໄປ ຄື ຍັງຖືກບຽດບຽນຢູ່ໃນນະຣົກຂີ້ເຖົ້າຮ້ອນ ເຊິ່ງຕັ້ງຢູ່ຕິດຕໍ່ກັບ ຄູຖະນະຣົກ ນັ້ນ ເອງ

3. ສິພພະລິວະນະຣົກ

ກຸກຸລັມຫາ ປະມຸຕຕາປີ ອະມຸຕຕາປີ ເສສະປາປີໂນ

ປັຈຈັນຕິ ສິພພະລິທາເຍ ຕັສເສວະ ສະມະນັນຕະເຣ

ສັດນະຣົກທັງຫຼາຍທີ່ຍັງມີອະກຸສົລກັມຫຼາຍຢູ່ ເຖິງແມ່ນຈະພົ້ນຈາກນະຣົກຂີ້ເຖົ້າຮ້ອນແລ້ວ ແຕ່ກໍຍັງບໍ່ ຫຼຸດພົ້ນ ຍັງຕ້ອງສະເຫວີຍທຸກຕໍ່ໄປ ຄື ຍັງຖືກບຽດບຽນຢູ່ໃນນະຣົກປ່າວ ເຊິ່ງຕັ້ງຢູ່ຕິດຕໍ່ ກັບກຸກຸລະ ນະຣົກນັ້ນເອງ

4. ອະທິປັຕຕະວະນະຣົກ

ສິພພະລິມຫາ ປະມຸຕຕາປີ ອະມຸຕຕາປີ ເສສະປາປີໂນ

ປະປັຈຈັນຕິ ອະສິປັຕຕ ຕັສເສວະ ສະມະນັນຕະເຣ

ສັດນະຣົກທັງຫຼາຍທີ່ຍັງມີອະກຸສົລເຫຼືອກັນຢູ່ ເຖິງແມ່ນຈະພົ້ນຈາກນະຣົກໂກປາງົ້ວແລ້ວ ແຕ່ກໍຍັງບໍ່ຫຼຸດ ພົ້ນ ຍັງຕ້ອງສະເຫວີຍທຸກຕໍ່ໄປ ຄື ຍັງຖືກບຽດບຽນຜູ້ຢູ່ໃນນະຣົກປ່າໄມ້ໃບດາບເຊິ່ງຕັ້ງຢູ່ຕິດຕໍ່ກັບ ສິນພະວະນະຣົກ ນັ້ນເອງ.

5. ເວຕະຣະຫນິນະຣົກ

ອະທິປັຕຕາ ປະມຸຕຕາປີ ອະມຸຕຕາ ເສສະປາປີໂນ

ປະປັຈຈັນຕິ ຂາໂຮທະເກ ຕັສເສວະ ສະມະນັນຕະເຣ

ສັດນະຣົກທັງຫຼາຍທີ່ຍັງມີອະກຸສົລກັມເຫຼືອຢູ່ ເຖິງຈະພົ້ນຈາກນະຣົກປ່າໄມ້ໃບດາບແລ້ວ ແຕ່ກໍຍັງບໍ່ ຫຼຸດພົ້ນ ຍັງຕ້ອງສະເຫວີຍທຸກຕໍ່ໄປ ຄື ຍັງຖືກບຽດບຽນຢູ່ໃນນະຣົກແມ່ນເຄັມທີ່ມີຫລາຍໜາມ ເຊິ່ງຕັ້ງ ຢູ່ຕິດຕໍ່ກັບ ອະທິປັຕຕະວະນະຣົກນັ້ນເອງ.

ຕິລະສານພູມ(ເດຍລະສານພູມ)

ຕິໂຣ ອັນສັນຕິຕິ ຕິຣັຈສານາ ສັດທີ່ໄປໂດຍສ່ວນຂວາງ ເອີ້ນວ່າ ຕິຣຈສານ ຫຼື ອີກຢ່າງໜຶ່ງ ສັດທີ່ ເປັນໄປຂວາງຈາກຄຜິລ ເອີ້ນວ່າ ຕິຣັຈສານ

ໃນບັນດາຕິຣັຈສານເຫຼົ່ານີ້ ຈົ່ງຮູ້ວ່າມີທັງໝົດ 4 ຈຳພວກ ຈຳແນກໂດຍຂາຄື

1. **ອະປະທິຕິຣັຈສານ** ຈຳພວກຕິຣັຈສານທີ່ບໍ່ມີຂາ ໄດ້ແກ່ງ,ປາ,ຂີ້ກະເດືອນ ເປັນຕົ້ນ
2. **ທຸວິປະທະຕິຣັຈສານ** ຈຳພວກຕິຣັຈສານທີ່ມີຂາ 2 ຂາ ໄດ້ແກ່ ນົກ ແລະໄກ່ ເປັນຕົ້ນ
3. **ຈະຕູປປະທະຕິຣັຈສານ** ຈຳພວກຕິຣັຈສານທີ່ມີ 4 ຂາ ໄດ້ແກ່ຄວາຍ,ງົວ ເປັນຕົ້ນ
4. **ພະຫຸປປະທະຕິຣັຈສານ** ຈຳພວກຕິຣັຈສານ ທີ່ມີຂາຫຼາຍ ໄດ້ແກ່,ຂີ້ເຂັບ, ບົງກີ ເປັນຕົ້ນ

ຕິຣັຈສານ ທີ່ກ່າວມານີ້ ແຕກຕ່າງກັນໂດຍທີ່ອາໃສ ຄື ບາງພວກໄດ້ອາໄສຢູ່ເທິງແຜ່ນດິນ ແລະ ບາງພວກໄດ້ອາໄສຢູ່ໃນນ້ຳ, ສ່ວນພວກທີ່ອາໄສຢູ່ໃນນ້ຳມີຫຼາຍກ່ວາພວກ ທີ່ອາໄສຢູ່ເທິງບົກ. ເປັນຕົ້ນ

ພະຍານາກ ມີ 4 ປະເພດ

1. **ກັດຖະມຸຂະ** ພະຍານາກຊະນິດນີ້ ມີພິດຊະນິດໜຶ່ງ ຄື ຖາກັດຜູ້ໃດແລ້ວຮ່າງກາຍຜູ້ນັ້ນຈະແຂງໄປ ຫນົດທັງຕົວ ອະໄວຍະວະຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ແຂນ, ຈະງໍເຂົ້າ, ແລະ ຍືດອອກບໍ່ໄດ້ ແລະ ປວດຫຼາຍ
2. **ປູຕິມຸຂະ** ພະຍານາກນີ້ ມີພິດຊະນິດໜຶ່ງ ຖາກັດຜູ້ໃດແລ້ວ ຮອຍບາດແຜທີ່ຖືກກັດນັ້ນ ຈະເນົ່າ ແລະ ມີນ້ຳເຫຼືອງໄຫຼອອກມາ
3. **ອັຄຄິມຸຂະ** ພະຍານາກນີ້ ມີພິດຊະນິດໜຶ່ງຖາກັດຜູ້ໃດແລ້ວກໍຈະເກີດຄວາມຮ້ອນໄປທົ່ວຕົວ ແລະ ຮອຍບາດແຜນັ້ນຄ້າຍຄືກັບຖືກໄຟໄໝ້
4. **ສັຕຖະມຸຂະ** ພະຍານາກນີ້ມີພິດຊະນິດໜຶ່ງ ຖ້າໄດ້ກັດຜູ້ໃດເຂົ້າແລ້ວຜູ້ນັ້ນກໍຈະເຫນືອນກັບຟ້າຜ່າ ເປັນຕົ້ນ

ເປຕຕິວິສະຍະພູມ (ເປຕຕະພູມ)

- ❖ ຄຳວ່າ ເປຕ ນັ້ນ ໄດ້ແກ່ ຜີຍັກ ແລະ ເປຕເປັນຕົ້ນ ເຊິ່ງຄົນທັງຫຼາຍ ໄຊ້ເອີ້ນກັນທົ່ວໄປ ແລະ ມີ ເປຕານວນຫຼາຍພວກດ້ວຍກັນ ບາງຈຳພວກເປັນເປຕນ້ອຍ, ບາງຈຳພວກເປັນເປຕ ໃຫຍ່ ເປັນຕົ້ນ.

ເປຕທັງ 12 ຈຳພວກ

1. **ວັນນັງ ອະສະຕິ ພັກຊະຕິຕິ ວັນຕາໂສ** ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ວັນຕາສະ ເພາະກິນນ້ຳລາຍ, ກິນຮາກ, ກິນຂີ້ ກະເທີ
2. **ກຸນະປັງ ອະສະຕິ ພັກຂະ ຕິກຸນະປາໂສ** ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ກຸນະປາສະ ເພາະກິນຊາກສົບ, ຫຼືຊາກສັດ ເປັນ ອາຫານ
3. **ຄູຖັງ ຂາທະຕິຕິ ຄູຖະຂາທະໂກ** ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ຄູຖະຂາທະກະ ເພາະກິນອຸຈຈາຣະ ເປັນ ອາຫານ
4. **ອັຄຄິຊາລາ ມຸຂະໂຕ ເອຕັສສາຕິ ອັຄຄິຊາລະວຸໂຂ** ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ອັຄຄິຊາລະຊະຂະ ເພາະມີ ແປວໄຟ ລູກຢູ່ໃນປາກ
5. **ສຸຈິປະມານັງ ມຸຂັງ ເອຕັສາຕິ ສຸຈິມຸໂຂ** ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ສຸຈິມຸຂະ ເພາະມີປາກເທົ່າຮູເຂັມ
6. **ຕັນຫາຍະ ອັຕຕິໂຕ ປິລິໂຕຕິ ຕັນຫັຕຕິໂຕ** ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ຕັນຫັຕຕິຕະ ເພາະຖືກບຽດບຽນດ້ວຍ ຄວາມ ຫົວໂຫຍ ຄື ຫົວເຂົ້າ, ຫົວນ້ຳ ແລະ ຫົວອື່ນໆ ເປັນຕົ້ນ

- 7.ສຸຕຖຸ ນິສເສເສນະ ຊາໂມ, ສຸນິຕຊາໂມ ວິຍາຕິ ສຸນິຕຊາມະໂກ ຕົ້ນໄມ້ທີ່ຖືກໄຟໄຫມ້ກິງກ້ານ ໃບ ແລະ ລຳຕົ້ນໂດຍບຊຸມີເຫຼືອ ເຫຼືອແຕ່ຕໍ່ ຊື່ວ່າ ສຸນຸຕຊາມະ ໄດ້ແກ່ ຕໍ່ໄມ້ທີ່ຖືກເຜົາ, ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ສຸນິຕຊາມະກະ ເພາະດຳຄືກັບຕໍ່ໄມ້ທີ່ຖືກເຜົາ
- 8.ສັຕຖະສະຫິສັງ ອັງຄັງ ເອຕັສສາຕິ ສັຕຖັງໂຄ ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ສັຕຖັງຄະ ເພາະມີເລັບມີ ເລັບຕີນ ຍາວ ແລະ ຄົມຄືກັບມິດ
- 9.ປັພພະຕັບປະມາໂນ ອັງໂຄ ເອຕັສສາຕິ ປັພພະຕັງໂຄ ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ປັພພະສັງຄະ ເພາະມີ ຮ່າງກາຍ ເທົ່າພູເຂົາ
- 10.ອະຊະຄະຣະສະຫິໂສ ອັງໂຄ ເອຕັສສາຕິ ອະຊະຄະຣັງໂຄ ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ອະຊະຄະຣັງຄະ ເພາະມີ ຮູບຮ່າງຄືກັບຈູເຫຼືອມ
- 11.ວິມາເນ ນິພພັຕໂຕຕິ ເວມານິໂຕ ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ເວມານິກກະ ເພາະເກີດໃນວິມານ ແຕ່ ກາງເວັນຕ້ອງ ສະເຫວີຍທຸກ, ແຕ່ກາງຄືນໄດ້ສະເຫວີຍສຸກ
- 12.ມະຫະຕິຍາ ອິທທິຍາ ສະມັນນາຄະໂຕຕິ ມະຫິທທິໂຕ ເປຕທີ່ເອີ້ນວ່າ ມະຫິທທິກະ ເພາະມີຮີດ ຫຼາຍ